

Tilgjengeliggjøring av ledningskartverk

I 2009 anbefalte Styret i Norsk Vann at ledningskartverk ikke ble gjort åpent tilgjengelig på internett, se [budskapsark på norskvann.no](#). Samtidig pålegger en ny bestemmelse i plan- og bygningsloven § 2-3, som riktignok ikke har trådt i kraft ennå, ledningseiere å utlevere opplysninger om ledninger til de som har et saklig behov for informasjonen. Denne bestemmelsen innebærer imidlertid ikke noen plikt til å gjøre informasjonen offentlig tilgjengelig.

Plikt til å gjøre ledningskartverk tilgjengelige

Både plan- og bygningsloven og geodataloven inneholder krav om å gjøre informasjon om vann- og avløpsledninger tilgjengelig.

[Plan- og bygningsloven § 2-1](#) regulerer de synlige (større) delene av vann- og avløpsanleggene, f.eks. demninger, åpne kanaler og høydebasseng. Geografiske opplysninger om disse synlige delene er en del av det offentlige kartgrunnlaget som kommunen har ansvar for å gjøre tilgjengelig. Kommunen er både forpliktet til å ha disse opplysninger og å gjøre dem åpent tilgjengelig for allmenn bruk.

[Plan- og bygningsloven § 2-3](#) med tilhørende [ledningsregistreringsforskrift](#) og [veiledning](#) regulerer informasjon om anleggene som ikke er synlige på overflaten, som ledninger, tunneler og underjordiske basseng. Etter denne bestemmelsen skal eieren utlevere opplysninger om plasseringen av og egenskapene ved infrastrukturen, til de som spør om dette. Plikten til å dele informasjon om disse dataene er begrenset til å gjelde overfor den som har et saklig behov for opplysningene. Dataene trenger med andre ord ikke å gjøres åpent tilgjengelig. Et eksempel på et saklig behov, kan være at noen skal grave på stedet. Den som mottar opplysningene, kan bare gi dem videre dersom det er saklig behov for det. Mener eieren at et bestemt arbeid ikke kan utføres uten fare for skade på infrastrukturen, skal vedkommende påvise hvor infrastrukturen er plassert.

[Geodataloven](#) gjelder for spesifiserte geodata i elektronisk form og tilhørende geodatatjenester. Loven omfatter opplysninger som inngår i det offentlige kartgrunnlaget (plan- og bygningsloven § 2-1) og i det kommunale planregisteret (plan- og bygningsloven § 2-2), samt informasjon som må legges ut på bakgrunn av Norges forpliktelser etter Inspire-direktivet. [Geodataforskriften](#), som er den norske gjennomføringen av Inspire-direktivet, regulerer blant annet «allmennyttige og offentlige tjenester». Verken Norge eller de europeiske land vi kjenner praksisen fra, har imidlertid tolket Inspire-direktivet, og dermed også den norske geodataforskriften, til å omfatte ledninger i grunnen.

Som vist ovenfor, pålegger ingen av disse regelsettene kommunene å publisere informasjon om ledninger i grunnen på internett. Det betyr at kommuner og selskap ikke er forpliktet til å legge ut informasjon om sine ledninger i grunnen. Vannverk som er underlagt sikkerhetsloven må i tillegg overholde taushetsreglene i denne loven. For skjermingsverdig informasjon gjelder plikten til å gi ut informasjon etter plan- og bygningsloven § 2-3 om nedgravd infrastruktur til den som har saklig behov. Plikten gjelder ikke gradert informasjon. Taushetsplikten etter sikkerhetsloven stenger for åpen tilgjengeliggjøring etter geodataloven og plan- og bygningsloven § 2-1.

Adgang til å kreve innsyn i eller gjøre uttrekk fra en database med informasjon om vann- og avløpsledninger

Innsynsretten etter [offentlighetsloven § 3](#) er knyttet til saksdokumenter, journaler og liknende registre. "Saksdokument" er i § 4 definert som et dokument som er kommet inn til eller lagt frem for et organ, eller som organet selv har opprettet, og som gjelder ansvarsområdet eller virksomheten til organet. Dokumentbegrepet er teknologinøytralt og omfatter alle typer informasjon, uten hensyn til hvordan informasjonen er lagret. Der innebærer at dokumenter som kommer inn til kommunen for

registrering eller som sendes ut fra kommunen er saksdokumenter som allmennheten kan kreve innsyn i.

Retten til informasjon blir i praksis nokså begrenset, da det sannsynligvis vil være tale om små kartutsnitt eller oversiktsinformasjon som antakelig har begrenset verdi for de som ikke selv er grunneiere. Selve databasene regnes ikke som saksdokument, men informasjon i basene kan likevel være «saksdokument» og dermed omfattet av regler i offentlighetsloven. Tilsvarende resonnement kan legges til grunn for den informasjonen som kommuner og selskap har registrert i sine databaser over plasseringen av vann- og avløpsledninger.

Offentlighetsloven § 6 forbyr forskjellsbehandling av å gi tilgang til informasjon i sammenlignbare tilfeller eller å avtale at noen skal ha enerett på tilgang til informasjon. Bestemmelsen er en følge av viderebruksdirektivet.

Etter offentlighetsloven § 9 kan enhver kreve innsyn i en sammenstilling av opplysninger som er elektronisk lagret i databasene, dersom sammenstillingen kan gjøres med enkle fremgangsmåter. Bestemmelsen tar sikte på elektronisk lagrede opplysningene som kan sammenstilles ved hjelp av dataløsninger, slik at det oppstår et nytt informasjonsinnhold. En ledningsdatabase vil imidlertid vanligvis være å regne som en sammenstilling av interne dokument og kunne unntas fra innsyn etter offentleglova §§ 14 og 15. Merinnsyn skal likevel vurderes.

En eventuell innsynsrett vil bare strekke seg så langt sammenstillingen kan gjennomføres med enkle fremgangsmåter. I Ot.prp. nr. 102 side 127 står det følgende om kriteriet «enkle fremgangsmåter»:

«Dette vilkåret peiker på den arbeidsbyrda organet vil bli påført ved å lage samanstillinga. Der samanstillinga utelukkande kan gjerast ved hjelp av databaserte løysingar som kan setjast i gang ved hjelp av enkle kommandoer, vil vilkåret vere oppfylt. Dersom derimot samanstillinga krev meir tidkrevjande manuelle operasjonar, f.eks. der ein saksbehandlar sjølv må gå inn og vurdere kva opplysningar som skal samanstillast, vil ikkje dette vilkåret vere oppfylt.»

Det kan reises spørsmål om offentlighetsloven § 9 fører til at en likevel kan kreve hele databasen utlevert. Etter offentlighetsloven § 28 andre ledd må innsynskrav gjelde en bestemt sak eller i rimelig utstrekning saker av en bestemt art. Innsynskrav i et helt register vil ikke gjelde noen bestemt sak, og et slikt krav kan heller ikke sies å gjelde «saker av ein bestemt art». Se mer om dette i [Ot.prp. nr. 102 \(2004-2005\) side 99](#). Et innsynskrav som gjelder hele databasen, kan derfor også avvises på dette grunnlaget.

Miljøinformasjonsloven pålegger kommuner og selskap å ha kunnskap om og å gi allmennheten tilgang til relevant miljøinformasjon knyttet til sin virksomhet. Informasjonen som skal gis er ikke begrenset til bestemte personer, men gjelder enhver. Informasjonen som skal gis er heller ikke begrenset til dokumenter eller saker, men kan eksempelvis være kartfestet informasjon om kummer med mulige overløp. Det er innholdet i informasjonen som er avgjørende, ikke hvor den finnes eller i hvilken form den foreligger. På denne måten har man en sterkere innsynsrett etter miljøinformasjonsloven enn etter offentleglova. Selv om begrepet «miljøinformasjon» fortolkes vidt, vil det normalt ikke innebære en generell tilgang til ledningskartverk for vannledninger.